

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 1084

Yayın Koordinatörü
Murat AYDEMİR

Şiddet ve Zihniyet
-Aile İçi Şiddetle Mücadelede
Dini Referanslar-
Prof. Dr. Huriye MARTI

Editör
Dr. Emine DEMİL

Son Okuma
Rukiye OKLAN

ISBN: 978-625-4280-57-3

1. Baskı, Haziran 2022, Ankara, 10.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 03.06.2022 tarih
ve 170 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Yayıncı Sertifika No: 48058

BASKI: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ
BASİMEVİ | PRINTING HOUSE

Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde
No: 11 06370 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

Şiddet ve zihniyet

Aile İçi Şiddetle Mücadelede Dinî Referanslar

Prof. Dr. Huriye MARTI

İçindekiler

Ön Söz.....	VII
Birinci Bölüm	
Aile Bağlamında Merhamet ve Şiddet Kavramları	01
A. Aile ve Merhamet.....	02
1. Ailenin Anlam Dünyası.....	03
2. Ailenin Merhamete Olan İhtiyacı.....	12
B. Aile ve Şiddet.....	19
1. Şiddetin Kaynağı ve Türleri.....	19
2. Aile İçi Şiddet.....	26
a) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.....	29
b) Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet.....	32
c) Yaşlıya Yönelik Aile İçi Şiddet.....	37
İkinci Bölüm	
Aile İçi Şiddetle Mücadelede Hz. Peygamber'in Örneklığı	41
A. Cahiliye, Zihniyet ve Şiddet.....	43
B. Şiddetle Mücadele ve Düşünce Kalıpları.....	46
C. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele.....	54
1. Kadının Değeri.....	55
2. Kadının Konumu.....	60
3. Kadının Aidiyeti.....	75
4. Kadının Namusu.....	80
D. Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele.....	87
1. Çocuğun Onuru.....	88
2. Çocuğun Korunması.....	99
E. Yaşlıya Yönelik Şiddetle Mücadele.....	110
1. Anne Babaya İtaat mi, İhsan mı?.....	112
2. Yaşlıya Hiddet mi, Hürmet mi?.....	118
Sonuç.....	125
Kaynaklar.....	133

Ön Söz

Allah Teâlâ “yeryüzünde bir halife yaratacağını” meleklerle bildirdiğinde, onların “Orada fesat çıkarcak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın?” demeleri,¹ insanın yaratılışında mevcut olan şiddet eğilimini yansıtmaktadır. Ama insan, “aşağuların en aşağısı”² konumuna inmemek için bu eğilimi kontrol altında tutmakla; gücü zulmün değil, sadece adaletin ve iyiliğin hizmetinde kullanmakla mükelleftir. Elbette şiddetin yegâne kaynağı, insan fitratındaki öfke ve gazap duygusu değildir. Psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik sebeplerle ortaya çıkan şiddet, daha detaylı izahlara muhtaçtır. Önemli olan, şiddete giden yolların tamamını insanın dışında görmek yerine, derinlerdeki kodları da okuyabilmek ve ona uygun çözümler üretebilmektir.

İnsanlığın geçmişi ve geleceği adına taşıdığı önemi hiçbir zaman yitirmeyecek olan aile, aslında şiddetle aynı cümlede yer almayı hak etmemektedir. Ancak insanoğlu, tarihin ilk ailesinde yaşanan kardeş cinayetinden bu yana³ aileye şiddeti bulaştırmamayı başaramamıştır. Güce dayalı cahiliye zihniyetinin

---

¹ Bakara, 2/30.

² Tîn, 95/3.

³ Mâide, 5/27-30.

toplumlara hâkim olduğu her dönemde, ailenin korunmayı ve kollanmayı bekleyen fertleri şiddetle yüzleşmek durumunda kalmıştır. Vahiy ise aileyi güvenle, şefkatle, muhabbetle imar etmesi gerektiğini insana hatırlatmıştır. Rahmân'ın rahmet elçileri, merhamet ve adalete dayanan bir aile sistemi için insanlığa örnek olmuştur. Çünkü kimden ve ne şekilde gelirse gelsin, Allah'ın asla zulme rızası yoktur.

Bugün de aile içi şiddet, küresel bir problem olmaya devam etmekte, katlanan rakamlar bu konuda düşünen ve çözüm için emek veren insaf sahiplerini dehşete düşürmektedir. Ailede yaşanan şiddet, doğunun da batının da, köyün de metropolün de, elitin de avamın da sorunudur. Bu sorun ailenin sınırları içinde kalmamakta, mikro düzeyde bireyi ve aileyi etkilerken, makro düzeyde komşulara, mahalleye, okullara, stadyumlara kısacası toplumun genel dokusuna sirayet etmektedir. Ortak hedef ve değerleri ihlal etmekte, millî güven ve bütünlük duygusunu zedelemekte, toplumsal çözülmeye zemin hazırlamaktadır. Konunun uluslararası boyutlarda ulaştığı nokta ise aile içi şiddetin İslam ve Müslümanlarla özdeşleştirilmeye çalışılmasıdır. İslamofobi endüstrisinin, dünya genelinde İslam'a dair bir korku ve nefret atmosferi oluşturmaya çalışırken Müslüman ailelerdeki kadın hakları ihlallerini, kız çocuklarının yaşadığı erken yaşta ve zorla evlilikleri, töre cinayetlerini gündemde tutması tesadüf değildir. Dolayısıyla aile içinde yaşanan şiddetin halkalar hâlinde genişleyen olumsuz tesiri her zamankinden fazla dikkate alınmak zorundadır.

İslam coğrafyası da dâhil olmak üzere dünya üzerinde aile içi şiddete dair yaşananların gün yüzüne çıkması, mücadelenin gereğine dair inancı pekiştirmiştir. Geldiğimiz noktada, şiddetin sadece mağdura odaklanan ve dış disiplin anlamına gelen polisiye tedbirlerle nihayete erdirilemeyeceği, aynı zamanda faili eğiten ve iç disiplin sağlayan eğitim yöntemlerine de ihtiyaç duyulduğu kabul edilmektedir.

Suç ve şiddetin önlenmesinde cezadan daha etkili olan yöntem, kötülüğe giden yolu engellemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarıyla zihniyet dönüşümü sağlamak, kişilerin empati ve özdenetim yeteneklerini geliştirmektir. Ailenin de içinde bulunduğu kültürel evrenden beslenen ve şiddeti besleyen zihin kodlarıyla mücadele etmek, hayati önem taşımaktadır. Zira insan, inandığı ve kabullendiği birtakım zihinsel öncüllerin etkisiyle düşünmekte ve hareket etmektedir. Şiddet davranışı sergilerken de onu makul ve mazur gösteren zihin kodlarına sığınmaktadır. Zihin kodlarının oluşumunda ve işlenmesinde ailenin payı büyüktür. O hâlde, insanı şiddete sürükleyecek etkenlerin ortadan kaldırılmasında en güçlü motivasyon kaynağı yine aile olacaktır.

Bu çalışma, Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) nebevî mirasının en nadide parçalarından biri olan "aile içi merhameti" bir sabite olarak kabul etmekte ve merhamet ortamını zedeleyen her türlü şiddet eğilimiyle mücadeleyi hedeflemektedir. Bu mücadelenin temel mantığını ise gücünü dinî ve ahlâkî referanslardan alan bir "zihinsel dönüşüm" çabası oluşturmaktadır. Aile içinde bilhassa kadına, çocuğa ve yaşlıya yönelen şiddetin ne gibi zihniyet kalıplarından nemalandığını

tespit ederek bu kalıpları Kur'an ve sünnet eliyle ıslah etme gayreti güden çalışma, şiddet-zihniyet ilişkisini irdelemesi bakımından orijinaldir.

Ailemizi insaf, adalet ve merhametle inşa etmek için harcadığı çabaya yakinen şahit olduğum eşime minnettarım. Bu çalışmanın gerçekleşmesinde sabır ve sevgileriyle yanımda olan yavrularıma ve yardımlarını esirgemeyen dostlarıma teşekkürü bir borç biliyorum.

Gayret bizden, tevfik Erhamü'r-Râhimîn'den...

Ankara-2022